

BÖLÜM 19

KÜRESELLEŞME SÜRECİNDE KADIN PROFİLİNDEKİ DEĞİŞİM ve ÇOCUK SAĞLIĞINA YANSIMALARI

Sevil ÇİÇEK ÖZDEMİR¹

Betül YAVUZ²

Fatma BAŞAR³

GİRİŞ

Bilişim ve teknoloji çağı olan 21. yüzyılda dünya genelinde ekonomik, demografik, kültürel değişimler ve gelişmeler yaşanmıştır (Şentürk Erenel & Çiçek Özdemir, 2020). Bu değişim ve gelişmeler ile günümüz dünyasına giren “küreselleşme” kavramı, tarihsel, politik, ekonomik, teknolojik, çevresel ve sosyal değişikliklere yanıt olarak ortaya çıkmıştır. Küreselleşme sadece uluslararası ekonomik büyüme ile değil, aynı zamanda sermaye, bilgi ve değerlerin sınırlar ötesine göçü ve ekonomik, politik ve sosyal gelişmelerin hız kazandığı bir süreç olarak tanımlanmaktadır (Bradbury-Jones & Clark, 2017). Küreselleşme ile dünyada birçok iyileşme eğilimi başlamıştır. Bu alanlardan bazıları sağlık, iletişim ve biyoteknolojidir (Silva, 2008). Ekonominin büyümesi ve bilgi paylaşımının artması ile eğitim ve sağlık gibi temel hizmetlere olan kaynak artışı da artmıştır. Küresel işbirliği birçok hastalığın tedavi edilmesine, anne ve çocuk ölüm oranlarının azalmasına, toplumda yaşam kalitesinin artmasına ve yaşam olanaklarının daha sağlıklı hale gelmesi ile ortalama yaşam beklentisinin yükselmesine ortam hazırlamıştır (Ergin & Akın, 2017; Şentürk Erenel & Çiçek Özdemir, 2020). Gelişen teknoloji ve iletişim ağı ile dünya nüfusunun yaşam beklentisinin artmasında, dünya çapında bilgi ve en iyi uygulamaların paylaşılmasında, aşılardan, ilaçların ve diğer sağlık malzemelerinin uluslararası düzeyde taşınmasının kolaylaşmasında küreselleşmenin önemli rolü vardır (Bradbury-Jones & Clark, 2017). Son 60 yıldaki bilimsel ilerlemelere, endüstriyel gelişmeye ve ekonomik büyümeye rağmen; küreselleşme refah ve sağlık-

¹ Arş. Gör., Kütahya Sağlık Bilimleri Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü, Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği AD., sevil.cicek@ksbu.edu.tr

² Dr. Öğr. Üyesi, Kütahya Sağlık Bilimleri Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü, betul.yavuz@ksbu.edu.tr

³ Doç. Dr., Kütahya Sağlık Bilimleri Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü, Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği AD., fatma.basar@ksbu.edu.tr

lar üzerinde değil, çocuklar ve toplum üzerinde de etkiler yaratacağına inanılmaktadır (Marmot, 2017).

SONUÇ

Günümüzde kadın ve çocuk sağlığı alanında her ne kadar iyileşmeler olsa da (anne ölümlerinin azalması, adölesan evlilik ve doğurganlık oranlarında azalma, vb.); halen gelişmeye ve iyileştirilmeye olan ihtiyaç devam etmektedir. Geçmişten günümüze süregelen hastalıkların yanı sıra kadınlar artık küreselleşmenin ve kültürel değişimin etkisi ile farklı sağlık sorunları (kronik hastalıklar, obezite, sigara ve alkol kullanımı vb.) ile başa çıkmak zorunda kalmıştır. Ayrıca kadınlarda yaşam süresinin uzaması, nüfusun yaşlanması ve gelecekte yaşlı nüfusun artmasının beklenmesi nedeni ile “sağlıklı yaşlanma” acil ihtiyaç olmuştur. Bu sorunların yanı sıra kadınlar artık daha çok kadın ticaretine, cinsel taciz-tecavüze ve dijital şiddete maruz kalmaktadır. Günümüzde hemşirelerin kadın ve çocuk sağlığı alanında yaşanan değişimlere paralel olarak rol ve sorumluluklarının bilincinde girişimlerini planlaması ve uygulanması ile kadın sağlığı profilinde iyileşmeler sağlanacağına inanılmaktadır. Bu iyileşmenin çocuk sağlığı göstergelerini de iyileştireceği açıktır. Çünkü kadın sağlığı hem çocuk hem de toplum sağlığını etkilemektedir.

KAYNAKLAR

- Akın, A. (2007). Toplumsal cinsiyet ayrımcılığı ve sağlık. *Toplum Hekimliği Bülteni*, 26 (2), 1-9.
- Akın, A. (2010). Kadın sağlığında eşitsizlikler ve toplumsal cinsiyet. 13. *Ulusal Halk Sağlığı Kongresi Kongre Kitabı*, 73-82.
- Amanak, K., Karaöz, B. & Sevil, Ü. (2014). Modern yaşamın infertilite üzerine etkisi. *TAF Preventive Medicine Bulletin*, 13, 345-50
- Aslan, G. & Şenol, S. (2006). Türkiye’de bebek ve çocukların durumuna ilişkin sorunlar ve ebeğin rolü. *Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi*, 1(1), 64-72.
- Aşçı Ö. & Beji KN. (2012). İnfertilite danışmanlığı. *İ.Ü.F.N. Hemşirelik Dergisi*, 20 (2), 154-159.
- Bhaskar, M. & Presanna, MG. (2015). Globalization and widening health inequities: Some reflections on the Kerala experience. *Journal of Journal of History and Research*, 1 (1), 9-26.
- Bodur, G. & Kaya, H. (2017). Hemşirelerin gözüyle gelecek: 2050’li Yıllar. *Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 33 (1), 27-38
- Boerma, T., Requejo, J., Victora, CG., Amouzou, A., George, A., Agyepong, I., ... & Zaidi, S. (2018). Countdown to 2030: tracking progress towards universal coverage for reproductive, maternal, newborn, and child health. *The Lancet*, 391 (10129), 1538-1548.
- Bolsoy, N. & Şenol, S. (2000). Manisa ili temel sağlık hizmetlerinden yararlanan kadınların düzenli jinekolojik muayene yaptırmama nedenlerinin incelenmesi. *Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 16 (1), 37-45.
- Bradbury-Jones, C. & Clark, M. (2017). Globalisation and global health: issues for nursing. *Nursing Standard*, 31 (39), 54-62. doi: 10.7748/ns.2017.e10797
- Cebecioğlu, G. & Altıparmak, İB. (2017). Dijital şiddet: Sosyal paylaşım ağları üzerine bir araştırma. *Sakarya University Journal of Education*, 7 (2), 423-431.
- Centers for Disease Control and Prevention (CDC) (2014). *National public health action plan for the detection, prevention, and management of infertility*, Atlanta, Georgia: Centers for Disease Control and Prevention.

- rol and Prevention. (01/05/2021 tarihinde https://www.cdc.gov/reproductivehealth/infertility/pdf/drh_nap_final_508.pdf adresinden ulaşılmıştır).
- Cinsel Eğitim Tedavi ve Araştırma Derneği (2006). *Cinsel sağlık ve üreme sağlığı araştırması*. (18/03/2021 tarihinde <https://www.cetad.org.tr/menu/38/cinsel-saglik-ve-ureme-sagligi-arastirmasi-2006> adresinden ulaşılmıştır).
- Coşkun, A. & Özdelek, R. (2012). Toplumsal cinsiyet eşitsizliği: Sağlığa Yansıması ve kadın sağlığı hemşiresinin rolü. *Hemşirelik Eğitim ve Araştırmaları Dergisi*, 9 (3), 30-39.
- Çocuk Yaşta, Erken ve Zorla Evliliklerin Önlenmesine Yönelik Birleşmiş Milletler Ortak Programı (2020). *Türkiye’de çocuk yaşta erken ve zorla evlilikler: 1993-2018 Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırmaları veri analizi raporu*. (01/05/2021 tarihinde https://turkey.unfpa.org/sites/default/files/pub-pdf/tr_tnsa_ceze_bulgular_tematik_raporu.pdf adresinden ulaşılmıştır).
- Dünya Sağlık Örgütü Türkiye Ofisi (2018). *Türkiye hanehalkı sağlık araştırması: Bulaşıcı olmayan hastalıkların risk faktörleri prevalansı 2017*. (Üner S, Balcılar M, Ergüder T., Ed.). Ankara.
- Erenel, AŞ. & Çiçek, S. (2018). Doğum eylemine yapılan müdahalelerin anne ve çocuk sağlığına etkileri. *SDÜ Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 9 (2), 123-129.
- Ergin E. & Akın B. (2017). Globalization and its reflections for health and nursing. *International Journal of Caring Sciences*, 10(1), 606-613.
- Güneş Öztürk, G., Nazlı, Ü., Uzunkaya, EN. & Karaçam, Z. (2020). Gebelerin bilgi kaynağı olarak internet ve sosyal medya kullanım durumları. *Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 4 (3), 210-220.
- Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü (2019). *Türkiye nüfus ve sağlık araştırması 2018*. (18/03/2021 tarihinde http://www.hips.hacettepe.edu.tr/tnsa2018/rapor/TNSA2018_ana_Rapor.pdf adresinden ulaşılmıştır).
- Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü (2004). *Türkiye nüfus ve sağlık araştırması, 2003*. (18/03/2021 tarihinde <http://www.hips.hacettepe.edu.tr/pdf/TNSA2003-AnaRapor.pdf> adresinden ulaşılmıştır).
- Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü (2006). *Ulusal anne ölümleri çalışması, 2005*. (15/03/2021 tarihinde http://www.hips.hacettepe.edu.tr/uaop_ankara/UAOC_ana_rapor.pdf adresinden ulaşılmıştır).
- Holmgren, J. (2017). Global nursing: Educating future nurses for tomorrow’s nursing care needs. *Nordic Journal of Nursing Research*, 37 (3), 172-174.
- International Telecommunication Union (ITU) (2019). *Measuring digital development facts and figures 2019*. (15/03/2021 tarihinde <https://www.itu.int/en/ITU-D/Statistics/Documents/facts/FactsFigures2019.pdf> adresinden ulaşılmıştır).
- Koyun, A., Taşkın, L. & Terzioğlu, F. (2011). Yaşam dönemlerine göre kadın sağlığı ve ruhsal işlevler: Hemşirelik yaklaşımlarının değerlendirilmesi. *Psikiyatriye Güncel Yaklaşımlar*, 3 (1), 67-99.
- Kumar, DP. (2018). Addressing unmet needs in women’s mental health. British Medical Association. (15/03/2021 tarihinde [womens-health-full-report-aug2018_0](https://www.bma.org.uk/womens-health-full-report-aug2018_0) adresinden ulaşılmıştır).
- Labonté, R., Mohindra, K. & Schrecker, T. (2011). The growing impact of globalization for health and public health practice. *Annual Review of Public Health*, 32, 263-83.
- Marmot M. (2017). The health gap: The challenge of an unequal world: The argument. *International Journal of Epidemiology*, 46 (4), 1312-18. doi: 10.1093/ije/dyx163
- Meleis, AI., Sindhu, S. & Davidson, PM. (2012). Women’s health is now core business and a global health issue. *Collegian*, 19 (1), 1-3.
- Özkan, AH., Özbek, Ş. & Bursa, AG. (2015). Küreselleşen sağlık ve kadın sağlığı hemşireliği. *KAS-HED*, 2 (2), 46-57.
- Palacios, S., Borrego, R. S. & Forteza, A. (2005). The importance of preventive health care in post-menopausal women. *Maturitas*, 52, 53-60.
- Palmer, M., (2016). UI and lower urinary tract symptoms in the older adult. D. Doughty and K. Moore (Eds.), *Wound, Ostomy and Continence Nurses Society, Continence Management* içinde. China: Wolters Kluwer.

- Pamuk, G. & Can, H. (2016). Cinsel yolla bulaşan hastalıklar. *Aile Hekimleri için Üroloji*. doi: 10.4328/DERMAN.4695.
- Silva, ALD. (2008). Nursing in the era of globalisation: challenges for the 21st century. *Revista Latino-Americana de Enfermagem*, 16 (4), 787-790.
- Şahin, M. & Erbil, N. (2019). Doğum ve medikalizasyon. *Ordu Üniversitesi Hemşirelik Çalışmaları Dergisi*, 2 (2), 120-130.
- Şentürk Erenel, A. & Çiçek Özdemir, S., (2020). 21. yüzyıl hemşirelik bakımı ve hemşirelik eğitimi. A. Şentürk Erenel & G. Vural (Eds.), *Perinatal Bakım* içinde (ss. 1-27). İstanbul: İstanbul Tıp Kitabevleri.
- T.C. Sağlık Bakanlığı Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü (2019). *Türkiye kanser istatistikleri 2016*. (15/03/2021 tarihinde https://hsgm.saglik.gov.tr/depo/birimler/kanser-db/istatistik/Turkiye_Kanser_Istatistikleri_2016.pdf adresinden ulaşılmıştır).
- T.C. Sağlık Bakanlığı Halk Sağlığı Kurumu (2014). *Türkiye kanser istatistikleri 2009*. (15/04/2021 tarihinde <https://hsgm.saglik.gov.tr/depo/birimler/kanser-db/istatistik/2009kanseraporu-1.pdf> adresinden ulaşılmıştır).
- T.C. Sağlık Bakanlığı ve Hacettepe Nüfus Etütleri Enstitüsü. *Ulusal hastalık yükü çalışması 2017*. (15/04/2021 tarihinde http://www.tip.hacettepe.edu.tr/ekler/pdf/ulusal_program.pdf adresinden ulaşılmıştır).
- Takeda, Y. (2010). Understanding the life stages of women to enhance your practice. *JMAJ*, 53 (5), 273-278.
- The World Health Report 1999. Making a difference (15/04/2021 tarihinde <https://www.who.int/whr/1999> adresinden ulaşılmıştır).
- Topuksak, B. & Kubilay, G. (2010). Florence Nightingale'den günümüze hemşirelik eğitiminde neler değişti? Avrupa ve Türkiye'de modern hemşirelik eğitimi. *Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi*, Sempozyum Özel Sayısı, 298-305.
- Türkiye Cumhuriyeti Sağlık Bakanlığı Sağlık Bilgi Sistemleri Genel Müdürlüğü, (2019). *T.C. Sağlık Bakanlığı Sağlık İstatistikleri Yıllığı 2018*. (15/04/2021 tarihinde <https://dosyasb.saglik.gov.tr/Eklenti/36134,siy2018trpdf.pdf?0> adresinden ulaşılmıştır).
- Türkiye Halk Sağlığı Kurumu Kadın ve Üreme Sağlığı Dairesi Başkanlığı (2014). *Anne Ölümü*. (15/04/2021 tarihinde http://www.halksagligi.hacettepe.edu.tr/sunumlar_ve_seminerler/20mart_Sempozyum/Anne_olumleri.pdf adresinden ulaşılmıştır).
- Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) (2019a). *Evlenme ve boşanma istatistikleri Sayı:33708*. (15/04/2021 tarihinde <https://tuikweb.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=33708> adresinden ulaşılmıştır).
- Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) (2021). *Sürdürülebilir kalkınma göstergeleri, 2010-2019. Sayı:37194*. (15/04/2021 tarihinde <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Surdurulebilir-Kalkinma-Gostergeleri-2010-2019-37194> adresinden ulaşılmıştır).
- Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) (2020c). *Dünya Nüfus Günü, Sayı:33707*. (15/04/2021 tarihinde <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Dunya-Nufus-Gunu-2020-33707> adresinden ulaşılmıştır).
- Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), *Türkiye Sağlık Araştırması Mikro Veri Seti 2019*, Ankara, Türkiye, Yayın No: 4590, ISBN: 978-605-7613-44-8.
- Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), *Türkiye sağlık araştırması, 2012. sayı: 13490*. (15/04/2021 tarihinde <https://tuikweb.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?sessionId=172BfyWBSt2ZZJ43jj4h-hjTyQSWd7lJnJpLzTrGjtbwJHB6t8gwf!355138016?id=13490> adresinden ulaşılmıştır).
- Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), *Türkiye sağlık araştırması, 2016. Sayı: 24573*. (10/04/2021 tarihinde <https://tuikweb.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=24573> adresinden ulaşılmıştır).
- Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) (2019b). *Sağlık istatistikleri, 2019*. (10/04/2021 tarihinde http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1095 adresinden ulaşılmıştır).
- Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) (2019c). *İstatistiklerle yaşlılar*, (10/04/2021 tarihinde <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Istatistiklerle-Yasli-lar-2019-33712> adresinden ulaşılmıştır).
- Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) (2020a). *İstatistiklerle kadın*, (10/04/2021 tarihinde <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Istatistiklerle-Kadin-2020-37221&dil=1> adresinden ulaşılmıştır).

- Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) (2020b). *Hanehalkı bilişim teknolojileri kullanım araştırması, 2020*. (10/04/2021 tarihinde http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1028 adresinden ulaşılmıştır).
- Türkiye Sağlık Enstitüleri Başkanlığı (2019). *Türkiye anne, çocuk ve ergen sağlığı enstitüsü, cinsel rüşt, ergenlik, evlilik yaşı, evlilik öncesi cinsel yaşam, istismar*. (10/04/2021 tarihinde <http://www.tuseb.gov.tr/enstitü/tacese> adresinden ulaşılmıştır).
- Watts, N., Adger, W. N., Agnolucci, P., Blackstock, J., Byass, P., Cai, W., ... & Costello, A. (2015). Health and climate change: policy responses to protect public health. *Lancet*, 386 (10006), 1861-1914.
- Women's Rights and Gender Equality (2018). *European Parliament's Policy Department for Citizens' Rights and Constitutional Affairs*. (10/04/2021 tarihinde <http://www.europarl.europa.eu/supporting-analyses> adresinden ulaşılmıştır).
- World Health Organization (2018). *Ageing and health*. (10/04/2021 tarihinde <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/ageing-and-health> adresinden ulaşılmıştır).
- World Health Organization (2018). *Globocan Cancer Observatory, Cancer Today*. (10/04/2021 tarihinde <https://gco.iarc.fr/> adresinden ulaşılmıştır).
- World Health Organization (2019) *World Health Statistics Overview 2019: Monitoring health for the SDGs, sustainable development goals*. Geneva: World Health Organization; 2019. (10/04/2021 tarihinde <https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/324835/9789241565707-eng.pdf?sequence=9&isAllowed=y> adresinden ulaşılmıştır).
- World Health Organization (2020). *Family planning/contraception methods*. (10/04/2021 tarihinde <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/family-planning-contraception> adresinden ulaşılmıştır).
- World Health Organization (WHO) (2010). *Mother or nothing: the agony of infertility Bull*. 88: 881-2.